

Bu Proje, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütölmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Arabuluculuk Rehberi

Türkiye'de Alternatif Uyuşmazlık
Çözüm Yollarının Geliştirilmesi Projesi

T.C. HAZINE VE
MALİYE BAKANLIğI
MERKEZİ FİNANS VE
İHALE BİRİMİ

Arabuluculuk Rehberi, Türkiye’de Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Geliştirilmesi Ortak Projesi kapsamında hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Adalet Bakanlığı, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü (CİGM) ve Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (HİGM) nihai yararlanıcısıdır. Adalet Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü bu projede lider kurumdur. Bu projenin sözleşme makamı, Merkezi Finans ve İhale Birimidir. Bu doküman Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin finansal yardımıyla oluşturulmuştur. Bu yayının içeriğinden sadece yazarlar sorumlu olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, İletişim Müdürlüğünden (F-67075 Strasbourg Cedex ya da publishing@coe.int) önceden yazılı izin alınmaksızın çevrilemez, fotokopi, kayıt ya da herhangi bir bilgi depolama ya da geri erişim sistemi dâhil olmak üzere, elektronik (CD-Rom, internet, vb.) ya da mekanik olarak, herhangi bir biçimde ya da araçla çoğaltılamaz ya da iletilemez.

Tasarım: Kurtuluş Karaşın

© Avrupa Konseyi, Ekim 2022, Ankara

Basım yeri: Altan Özyurt Matbaacılık
İvedik O.S.B Fora İş Merkezi, 1354. Cadde No:138 D:40,
06374 Yenimahalle/Ankara
Tel: 0 312 394 83 94 / Sertifika no: 40267

Arabuluculuk Rehberi’ne kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Ayrıntılı bilgi için; 0(312) 414 81 80 / adb.adalet.gov.tr

ARABULUCULUK REHBERİ

Türkiye'de Alternatif Uyuşmazlık Çözüm
Yollarının Geliştirilmesi Projesi

Projenin Adı	“Türkiye’de Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Geliştirilmesi Projesi”
Süre	36 ay (16 Aralık 2020-15 Aralık 2023)
Bütçe	4,000,000 €
Finansman	Bu proje, Avrupa Birliği (%90) ve Avrupa Konseyi (%10) tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir.
Son Faydalanıcı	Adalet Bakanlığı, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü (CİGM) & Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (HİGM)
Lider Kurum	Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı – Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
Sözleşme Makamı	Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB)
Hedef Gruplar	2.250’den fazla yargı mensubu, ilk derece mahkemelerinin hâkim ve savcıları, mahkeme personeli, avukatlar, AUÇ uzmanları (arabulucular, uzlaştırmacılar ve hakemler), akademisyenler ile ayrıca, dezavantajlı grupların temsilcileri (kadınlar, gençler, savunmasız gruplar vb.)

Başlarken...

Bu rehber hâkimlere ve adliye çalışanlarına arabuluculukla ilgili kısa ve pratik bilgiler vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu rehberde arabuluculukla ilgili uygulamaya yönelik temel sorulara hazırlanan cevaplar bulunmaktadır.

Arabuluculuk hakkında daha ayrıntılı bilgiye aşağıdaki internet sitesinden erişebilirsiniz:

adb.adalet.gov.tr

Avrupa Konseyi

Adalet Bakanlığı

İçindekiler

6

Arabuluculuk Nedir?

8

6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun Kapsamı Nedir?

10

6325 Sayılı Kanun'a Göre Arabuluculuğun Temel İlkeleri Nelerdir?

12

Arabuluculuğa Elverişli Uyuşmazlıklar Hangileridir?

14

Arabulucunun Yapamayacağı İşlemler Nelerdir?

16

Hâkim Yargılama Sırasında Tarafları Arabuluculuğa Teşvik Edebilir mi?

18

Arabuluculuk Süreci Nasıl ve Ne Zaman Başlar?

20

Sürecin
Başlamasının Hak
Düşürücü ve Zaman
Aşımı Sürelerine
Etkileri Nelerdir?

22

Dava Şartı
Arabuluculuk
Nedir?

24

Hangi
Uyuşmazlıklar Dava
Şartı Arabuluculuk
Kapsamındadır?

26

Dava Şartı
Arabuluculukta
Yetki

28

Dava Şartı
Arabuluculukta
Arabulucu Nasıl
Görevlendirilir/
Seçilir?

30

Dava Şartı
Arabuluculuk
Kapsamındaki
Uyuşmazlıklarda,
Arabulucu Uyuşmazlığı
Ne Kadar Sürede
Sonuçlandırır?

32

Arabuluculuk
Faaliyeti Nasıl Sona
Erer?

34

İcra Edilebilirlik
Şerhi Nasıl Alınır?

Arabuluculuk Nedir?

Arabuluculuk, 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na (HUAK) göre, sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî (isteğe bağlı) olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini ifade eder (HUAK, m. 2/1-b).

Arabuluculuk yapabilmek için Arabuluculuk Daire Başkanlığınca tutulan arabulucular siciline kayıtlı olmak zorunludur.

6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun Kapsamı Nedir?

Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. Aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar Kanun'un kapsamı dışındadır (*HUAK, m. 1/2*).

**6325 Sayılı
Kanun'a Göre
Arabuluculuğun
Temel İlkeleri
Nelerdir?**

Kanun'a göre arabuluculuğun **temel ilkeleri;**

iradilik ●

eşitlik ●

gizlilik ●

beyan ve belgelerin
kullanılmaması ●

(HUAİK, m. 3, 4, 5)

4

**Arabuluculuğa
Elverişli
Uyuşmazlıklar
Hangileridir?**

Yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, 6356 Sayılı Kanun'un kapsamına giren, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları, arabuluculuğa elverişli uyuşmazlıklardır.

Ceza yargısının ve idari yargının görev alanına giren uyuşmazlıklar ise arabuluculuğa elverişli değildir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği ve mutlaka hâkim kararı gereken velayet, boşanma, iflas kararları gibi uyuşmazlıklar ile aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

5

**Arabulucunun
Yapamayacağı
İşlemler
Nelerdir?**

Niteliđi gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz (*HUAK, m. 15/4*).

Arabulucu yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemleri yapamaz.

**Hâkim Yargılama
Sırasında
Tarafları
Arabuluculuğa
Teşvik
Edebilir mi?**

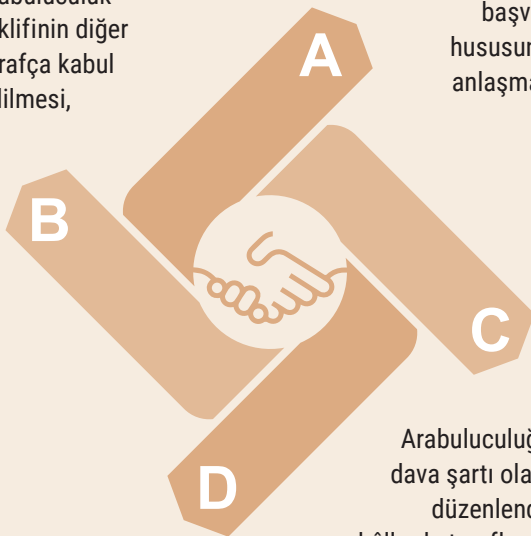
Hâkim, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137. maddesi gereğince mahkeme ön incelemede tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder. Taraflar da dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler.

**Arabuluculuk
Süreci
Nasıl ve
Ne Zaman
Başlar?**

Arabuluculuk süreci **dört farklı yolla** başlatılabilir:

Bir tarafın arabuluculuk teklifinin diğer tarafça kabul edilmesi,

Tarafların arabuluculuğa başvuru hususunda anlaşması,

Mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını beyan etmeleri.

Arabuluculuğun dava şartı olarak düzenlendiği hâllerde taraflardan birinin, arabuluculuk bürosuna başvurması,

**Arabuluculuk
Sürecinin
Başlamasının
Hak Düşürücü
ve Zaman Aşımı
Sürelerine
Etkileri
Nelerdir?**

Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zaman aşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz (*HUAK m. 16/2*). Bu nedenle de sürecin hangi anda başladığının tespiti önem taşımaktadır.

Arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar (*HUAK m. 16/1*).

Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar (*HUAK m. 16/1*).

Dava şartı arabuluculukta ise arabuluculuk süreci, taraflardan birinin arabuluculuk bürosuna başvurduğu tarihte başlar (*HUAK m. 18/A-15*).

9

**Dava Şartı
Arabuluculuk
Nedir?**

Ihtiyarî bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olan arabuluculuk, bazı iş uyuşmazlıkları ve ticari uyuşmazlıklar ile tüketici uyuşmazlıkları için kanun koyucu tarafından dava şartı olarak öngörölmüştür. Bu hâllerde dava açılmadan önce arabuluculuk yöntemine başvurulması zorunludur. Ancak özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.

Dava şartı arabuluculukta anlaşma sağlanamaması hâlinde davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir suretini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacı tarafa, son tutanağın bir haftalık kesin süre içerisinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren bir davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmezse, dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir.

Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde ise herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir (*HUAK, m. 18/A/2*).

10

**Hangi
Uyuşmazlıklar
Dava Şartı
Arabuluculuk
Kapsamındadır?**

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin 1. fıkrasına göre, kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları dava şartı arabuluculuk kapsamında olmamakla birlikte, bu tür uyuşmazlıklarda da ihtiyarî arabuluculuk yoluna başvurulabilir.

Ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 5/A maddesinde düzenlenmiş olup, bu Kanun'un 4. maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

Tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarda kural olarak dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması, dava şartı olarak kabul edilmiştir. Ancak bu kurala bazı istisnalar getirilmiştir. Tüketici hakem heyetinin görevi dâhilinde olan uyuşmazlıklar ve tüketici hakem heyetinin kararlarına yapılan itirazlarda, tüketici işlemi mahiyetinde olan ve taşınmazın aynından doğan uyuşmazlıklarda ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 73. maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen davalar ile 74. maddesinde belirtilen davalarda dava şartı arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmamaktadır (TKHK m. 73/A).

11

**Dava Şartı
Arabuluculukta
Yetki**

Dava şartı arabuluculukta başvuru, uyuşmazlığın konusuna göre yetkili mahkemenin bulunduğu yerdeki arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen yazı işleri müdürlüğüne yapılır.

Arabulucu, kendisine görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Ancak karşı taraf en geç ilk toplantıda, yetkiye ilişkin belgeleri sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda en geç bir hafta içinde yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı büro tarafından 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir. Mahkemece yetki itirazının reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir. Bu hâlde, dava şartı arabuluculuğa ilişkin HUAK m. 18/A hükmünün 9. fıkrasında belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. **Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi arabulucuya başvurma tarihi olarak kabul edilir.** Yetkili büro, ilgili hüküm uyarınca arabulucu görevlendirir.

Örneğin İzmir’de yaşayıp yetkili olan Erzurum Arabuluculuk Bürosu’na başvuruda bulunmak isteyen vatandaş, Erzurum’a gitmeden İzmir Arabuluculuk Bürosu’ndan Erzurum Arabuluculuk Bürosu’nun listesinden bir arabulucu görevlendirilmesini talep edebilir. Görevlendirilen arabulucu, Erzurum arabulucular listesinden olduğu için görevlendirmenin yetkili yerde yapılması sağlanmış olur.

12

**Dava Şartı
Arabuluculukta
Arabulucu
Nasıl Görevlendirilir
/Seçilir?**

Arabuluculuk Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabuluculardan bu madde uyarınca arabuluculuk yapmak isteyenleri, varsa uzmanlık alanlarını da belirterek, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Komisyon başkanlıkları, bu listeleri kendi yargı çevrelerindeki arabuluculuk bürolarına, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirecekleri sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne gönderir (*HUAK m. 18/A-3*).

Arabulucu, komisyon başkanlıklarına bildirilen listeden arabuluculuk bürosu tarafından belirlenir. Ancak tarafların listede yer alan herhangi bir arabulucu üzerinde anlaşmaları hâlinde bu arabulucu görevlendirilir.

13

**Dava Şartı
Arabuluculuk
Kapsamındaki
Uyuşmazlıklarda,
Arabulucu
Uyuşmazlığı
Ne Kadar
Sürede
Sonuçlandırır?**

Dava şartı arabuluculuk kapsamındaki iş ve tüketici uyuşmazlıklarında, arabulucu yapılan başvuruyu görevlendirdiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir (*HUAK, m. 18/A/9*).

Türk Ticaret Kanunu'nun 5/A maddesine göre, ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk kapsamında arabulucu, görevlendirildiği tarihten itibaren altı hafta içinde başvuruyu sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilir. Dava şartı arabuluculuk kapsamındaki uyuşmazlıklarda, kanunda belirtilen süre içerisinde anlaşmaya varılamaması yahut varılması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdirir ve son tanağı düzenleyerek durumu derhâl adliye arabuluculuk bürosuna bildirir (*Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği (HUAKY) m. 25/8*).

14

**Arabuluculuk
Faaliyeti
Nasıl
Sona Erer?**

Arabuluculuk süreci değişik şekillerde sona erebilir. Bu hâller şunlardır (*HUAK, m. 17/1; HUAKY m. 20/1*):

- a Tarafların uyuşmazlık konusu üzerinde anlaşması,
- b Tarafra danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi,
- c Taraflardan birinin, karşı tarafa veya arabulucuya faaliyetten çekildiğini bildirmesi,
- d Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi,
- e Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığı tespit edilmesi,
- f Süreç sırasında taraflardan birinin ölümü.

Süreç sona erdiğinde arabulucu, son tutanağı düzenler; tarafların ve arabulucunun imzasını taşıyan bu tutanak Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilir (*Son tutanak taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arabulucu tarafından imzalanır*). Süreç anlaşma ile veya anlaşma olmaksızın sona erse de son tutanak düzenlenmeli ve Genel Müdürlüğe gönderilmelidir.

15

**İcra
Edilebilirlik
Şerhi
Nasıl Alınır?**

Arabuluculuk süreci sonunda hazırlanmış anlaşma belgesinin gereği yerine getirilmediği takdirde, taraflar icra edilebilirlik şerhi almak için mahkemeye başvurabilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır (*HUAK, m. 18/2, HUAKY, m. 21*).

Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi için, arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir.

İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılır. Ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu incelemenin kapsamı, anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebrî icraya elverişli olup olmadığı hususları ile sınırlıdır (*HUAK, m. 18/3; HUAKY, m. 21/5*).

Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bunun üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde maktu harç alınır.

Ayrıntılı bilgi için:

Adalet Bakanlığı Ek Bina B Blok

Milli Müdafaa Caddesi No: 22

Bakanlıklar-Kızılay/ANKARA

0312 414 81 80

adb.adalet.gov.tr

Bu Proje, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütölmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bu Proje, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütölmektedir. Adalet Bakanlığı, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü (CİGM) ve Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (HİGM) nihai yararlanıcısıdır. Adalet Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü bu projede lider kurumdur. Bu Proje'nin sözleşme makamı, Merkezi Finans ve İhale Birimidir. Bu doküman Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin finansal yardımıyla oluşturulmuştur. Bu yayının içeriğinden sadece yazarlar sorumlu olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

TUR

www.coe.int/tr/web/ankara

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'nin tüm üyeleri dâhil olmak üzere, 46 üye ülkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

